

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ש"פ ראה
אדר"ח אלול

גליון ל"ח (תקצ"ד)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסר חינוך אהלי חורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

ד"ר תחא' שנת נפלאות אראנו

שנת הצדיק לביק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ואחת לכריאה

ב"ה

עש"ק פ' ראה
ער"ח אלול
הי' תהא שנת נפלאות אראנו

חוכן הענינים

עניני משיח וגאולה

5	משיח בונה מקדש
8	עבודה בבכורים לעת"ל
9	אותיות אד"ם
9	זמן סעודת הלויטן ושור הבר
11	מתן תורה - תורה חדשה

לקוטי שיחוח

11	גדר מצות תפילין של יד ותפילין של ראש
14	תפילין של יד המצוה היא הקשירה
15	היוצאים במלחמה מניחים תשי"י על הראש
16	בל תוסיף בש"ר ובתשי"י
17	מי שאין ידו משגת לקנות אלא או שיי או ש"ר
17	סדר הרמב"ם בסי' אתבה

- 18 הערה בפירש"י פרשתינו יב, כח
- 20 הערה בפירש"י פרשת עקב יא, יב

חסידות

- 23 עייניס בלקו"ת פרשתנו

שונות

- 26 הערות וציונים להמשך תרס"ו
- 28 אין לו חלק באלקי ישראל
- 29 ר"ח
- 29 אדה"ר הביט בהיכלות הטומאה
- 30 מפלת מחנה סנחריב - שריפה
- 30 התהוות הזהב
- 30 ע"ד הנחה ארבעים אחוז
- 31 ע"ח שער שלישי סדר אצילות - בלקו"ת
- 33 חירות ממלאך המות
- 33 עד שלא הוקם המשכן הי' עבודה בבכורות
- 33 במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא

עניני משיח וגאולה

משיח בונה מקדש

הרב ישכר דוד קלויזנר
נחלת הר חב"ד — אה"ק

הרמב"ם בהלי מלכים (פ"יא ה"א-ד) פסק דמשיח בונה מקדש ע"ש. ובלקוטי שיחות ח"י"ב (ע" 218) וחלק כז (ע" 204 הערה 93) כתב דמקורו בירושלמי מגילה פ"ה ה"יא [דהגלויות יבואו ויבנוהו] ויקרא רבה (פ"ט, ו), במדבר רבה (פ"ג, ג) [דמשיח יבנהו]. וראה גם ירושלמי פסחים פ"ט ה"א (תוספתא פ"ח, ב) — לגי ופי' המני"ח שפ"י" ע"ש.

ובהערה 96 שם כתב דמה שפסק הרמב"ם דמשיח בונה מקדש "הוא דעת ר' אליעזר בויק"ר ובמדב"ר שם — משא"כ בשאר מקומות הנ"ל [שבהערה 93] לא נאמר שיהי ע"י משיח דוקא. ובזה מתורץ זה שבימי רבי יהושע בן חנניה [בראשית רבה סוף פרשה סד] רצו לבנות ביהמ"ק בלא משיח — כי זה שמשיח (דוקא) יבנה ביהמ"ק הוא חידוש התלמיד ותיק — ר' אליעזר שהי' לאחר זמן רבי יהושע בן חנניה" עכ"ל (מלבד החצ"ר).

משמע מכאן שלאחרי הזמן של ר' אליעזר לא יתכן לבנות ביהמ"ק בלי משיח.

והנה קשה לי ממה שכתוב בקונטרס "אמרי יושר" גליון 10 (ע" 4), שמסופר ע"י הסטוריונים שבימי האמוראים הלל השני ואב"י ור"ב נעשה נסיון לבנות בעצמם את ביהמ"ק ברשות יולינוס קיסר ע"ש.

והנה הלל השני הכוונה לבנו של ר' יהודה נשיאה, כמ"ש בסדר הדורות ח"ב (סדר תנאים ואמוראים אות ה) ש"תקן העיבור ע"ד תקופות רב אדא (ע"ש). וביוחסין בסופו כתב, בו פסקה הסמיכה כשגזרה [מלכות] הרשעה כל הסומך יהרג, ועמד ר' הלל זה ובית דינו וחכמי ישראל וראשי האבות והזקנים שהיו בדור ההוא ויסדו לנו במסורה וקבלה שהיתה בידם והתקינו החשבון הנכון והמתקן הזה המסור לנו מהם לקביעות ראשי חדשים

ומועדי ה' המקודשים, וזה ה' בקרוב לסוף ימי חכמי התלמוד וכו' וה' בזמן רבה ואביי וכו'. וכ"כ ר' שמעון דוראן בפ"י האזהרות וה' בשנת תר"ע לשטרות שהוא ד' אלפים קי"ח ליצירה ר"צ לחורבן, ואחריו לא ה' עוד בית דין וכו' עכ"ל — והוא ה' דור י"ג להלל הזקן. ועי' ברמב"ן ספר הזכות, מסי' גיטין פי השולח.

והנה ר' אליעזר שבמד"ר הנ"ל ה' לפני ר' הלל הנ"ל (שה"י בזמן אביי), כיון שבר פלוגתא שלו במדרש שם הוא ר' יוסי ב"ר חנינה, וריב"ח ה' תנא [לפי התוס' נזיר (כט,א) ד"ה הי"ג] וה' רבו של ר' יוחנן (ברכות י,ב) — ואפילו תימה שהכוונה הוא לריב"ח האמורא, שה"י מגדולי תלמידי רבי יוחנן (סנהדרין ל,ב), הרי שגם הוא ה' לפני ר' הלל הנ"ל. — והנה בויק"ר כתוב "ר' אליעזר" משא"כ במד"ר כתוב "ר' אלעזר" (וה"ינ בשחש"ר (פ"ד, לא) כתוב "ר' אליעזר"), ויתכן מאד שהכוונה לר' אלעזר בן פדת, שהוא סתם ר' אלעזר דאמוראים (רש"י שבת יט,ב), יבמות (עב,ב) ועוד, כמ"ש בסדר הדורות ח"יב בערכו), א"כ איך שלא יהי', הרי שר' יוסי ב"ר חנינא ור' אליעזר (תלמידי ר' יוחנן) היו לפני הלל השני הנ"ל, א"כ לפמ"ש בלקוטי שיחות שלאחרי הזמן של ר' אליעזר לא יתכן לבנות ביהמ"ק בלי משיח, א"כ איך נעשה הנסיון בזמן הלל השני ואביי ורבה לבנות את בית המקדש בלי משיח!:

ואפילו תימה שהכוונה לר' הלל חתנו של ר' יוסי בר אבין (סדר הדורות ח"יב אות י) הרי שגם הוא ה' לאחרי ר' אליעזר הנ"ל, וגם ר' הלל ב"ר שמואל בר נחמני שבשבת (פ,א) ה' אחרי ר' אליעזר הנ"ל. ומה שבפסחים (נא,א) נזכר הלל בנו של רבן גמליאל שהי' בנו של רבי (ר' יהודה הנשיא), — לא יתכן שאליו הכוונה, כיון שהוא ה' לפני אביי.

ונראה לתרץ עפ"י מ"ש בגמרא סנהדרין (צט,א): "רבי הלל אומר אין להם משיח לישראל [יאלא הקב"ה ימלוך בעצמו ויגאלם לבדו] — רש"י, שכבר אכלוהו בימי חזקיה [ישחזקיה ה' משיח ועליו נאמרו כל הנבואות אצמיה קרן לבית ישראל ועמד ורעה בעוז ה"י — רש"י שם צח,ב]. אמר רב יוסף, שרא ל"י מר"י לרבי הלל [י"מחול לו הקב"ה, שאמר דברים אשר לא כ"י — רש"י], חזקיה אימת הוה, בבית ראשון, ואילו זכריה קא מתנבי בבית שני ואמר, גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנח מלכך

יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות" (זכרי' ט, ט) עכ"ל — הרי שדורות לאחר חזקיה יש נבואה לא רק לגאולה אלא לביאת המשיח.

ובסדר הדורות (תנאים ואמוראים אות ה) כתב, דרי הלל שאמר אין משיח לישראל היי בזמן רב יוסף ע"ש. ורב יוסף היי חברו המובהק של רבה (סנהדרין יז, ב), ומצינו שי"רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו" (זבחים יד, ב), ואביי ורבה היו מגדולי תלמידיו (קידושין לג, א. יומא נג, א). ועיי עירובין (י, א) שבסוף ימיו היי אביי תלמיד חבר לרב יוסף — נמצא שרי הלל שאמר אין משיח לישראל, היי לאחר הזמן של רי אליעזר [או רי אליעזר בן פדת הני"ל] ורי יוסי בר תנינא.

והנה ב"דבר מלכות" — חידושים וביאורים בהלי מלכים (יב), סי' ב (עי' 10) כתב בהעי' 5: "ולהעיר מדעת רי הלל (סנהדרין צט, א) "אין להם משיח לישראל", ובפרש"י (וראה גם חידושי הר"ן) שם "אלא הקב"ה ימלוך בעצמו ויגאלם לבדו" (ובראש אמנה לאברבנאל פי"ד פירש זה באו"א). ודברי הרמב"ם הם לאחר שהכריעו חכמים שלא כדבריו, שלכן האומר עתה כדעת רי הלל הרי הוא כופר בכלל התורה (שו"ת חתם סופר יו"ד סי' שנו"). עכ"ל.

ולפי"ז נראה דמיושב היטב מה שהקשיתי, דאמנם הנסיון שנעשה בימי רי הלל ואביי ורבה לבנות את ביהמ"ק היי לאחר החידוש דהתלמיד ותיק רי אליעזר דמשיח דוקא יבנה ביהמ"ק, והא דבנו בלי משיח, י"ל דרי הלל לשיטתי ד"אין להם משיח לישראל, שכבר אכלוהו בימי חזקיה", אי"כ לדידי כבר לא יתכן שמשיח יבנה את בית המקדש (וחולק על רי אליעזר מסיבה אחרת, כיון דמי שסובר דיש משיח לישראל — עיי סנהדרין (צח, ב): "אמר רב גידל אמר רב, עתידין ישראל דאכלי שני משיח [ישובע שיחי באותן הימים, לישראל יהי"י — רש"י]. אמר רב יוסף פשיטא [שמובן מאליו], ואלא מאן אכיל להו, חילק ובילק אכלי להו [שני ברנשים ריקים יאכלו אותם?]; — [ומסבירים שבכל זאת יש חידוש בדברי רב גידל, כי הם באו] לאפוקי מדרבי הלל דאמר אין משיח לישראל, שכבר אכלוהו בימי חזקיה".

— לדידי לא יתכן שום נסיון לבנות ביהמ"ק בלי משיח, כיון דרי אליעזר כבר פסק דלא יתכן בנין ביהמ"ק בלי משיח,

משא"כ ר' הלל לשיטתיי דאין משיח לישראל אלא שהקב"ה יגאלם, שפיר מובן הנסיון שהיי בימיו לבנות ביהמ"ק אפיי שלא היי אז משיח.

ברם "לאחרי שהכריעו חכמים [אח"כ] שלא כדבריו, שלכן האומר **עתה** כדעת ר' הלל הרי הוא כופר בכלל התורה (שו"ת חתם סופר יו"ד הנ"ל), שוב **לכו"ע** כבר לא יתכן נסיון לבניית ביהמ"ק בלי משיח וא"ש ולק"מ.

עבודה בבכורים לעת"ל

הת' שמואל מאירי
- תות"ל 770 -

בהמשך למה שדיבר כ"ק אד"ש בשיחת מוצאי כי מנ"א השתא שיש לעיין האם לעת"ל בתקופה שניי תוחזר העבודה לבכורים מכיון שזה שניטלה מהם היי מחמת חטאם ולעת"ל כשלא יהיי מציאות דחטא אי"כ י"ל ששוב אין סיבה שהם לא יעבדו בביהמ"ק וכו'.

רציתי להעיר א) שלכאורה דבר תמוה הוא, שא"כ אם יהיו באותה תקופה נשים שר"ל זינתו תחת בעליהן והיו אסורות לבעליהן האם נאמר שכיון שאין אז **מציאות** דחטא תהיו מותרות לבעליהן? אלא בפשטות שכיון כשחטאו היי זה **חטא** והתורה **אסרה אותן** לבעליהן, שוב אינן עולות מאיסורן וכמו"כ לכאורה במכ"ש וק"ו שכיון **שהקב"ה בחר** בלויים **במקום** הבכורים בגלל שחטאו הרי העבודה שייך להלויים לעולם ועד.

ב) ועוד, הרי ברור שגם כשהקב"ה בחר בהלויים הרי גם אז עשו הבכורים תשובה מעלייתא ועד שהזדונות נעשו להם זכיות ממש ובפרט כששמעו שהקב"ה רוצה לקחת העבודה מהם — ואף שעשו תשובה ולא היי אי"כ חטא כלל שהרי עשו תשובה והיו בדרגא נעלית מצדיקים גדולים אעפ"כ כיון **שחטאו** אף שלא נשאר מציאות דחטא שלהם הרי **ניטלה מהם העבודה** ומה יתוסף בלעת"ל! *

* ראה סנהדרין קב,א וביום פקדי פקדתי וכו' ולקו"ש ח"ט ע' 241 הערה 37 דשלימות החשוכה תהי' אך לעת"ל כשיתבטל החטא לגמרי. וראה אור התורה פ' מקץ ע' שד"מ: "אבל לעתיד כאשר יושלם כל הכירור ... יחזור להיות העבודה בבכורים" וכ"כ שם בפ' בא ע' שמ"א: "שלע"ל יהי' העבודה בבכורות כו".

עיי"ש עוד בפ' ויחי ע' 2530 ובכרך ז' תתכ"א ועי' גם במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תקצ"ד ושם נתבאר כל הענין בארוכה.

המערכת

אותיות אד"ם

הת' יעקב קוביטשיק
- תלמיד בישיבה -

בקונטי — תורה חדשה מאתי תצא ש.ז. ע' 13 הערה 106 מביא אדם אותיות א' דם ומציין עי"ז שלי"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד (כא,א). לקו"ת שם א.

ולפום ריהטא יש לעיין מדוע מציין דוקא לשל"ה ואינו מציין לכתהאריזי"ל — ראה מבוא שערים ש"ה ח"ב פ"ה.

זמן סעודת הליתן ושור הבר

הרב שלום יעקובוביץ
- תושב השכונה -

בקונטרס בענין "תורה חדשה מאתי תצא" הערה 108, מבאר שהסעודה דליתן ושור הבר תהי' בימות המשיח לפני תח"מ, וז"ל:

בעולם התחי', יבטל הקב"ה מציאות הרע מן העולם, כמ"ש "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ועל תקופה זו אמרו חז"ל (נדה סא, ב) ש"מצוות בטלות לעי"ל". . . ועפ"ז צ"ל שהסעודה דליתן ושור הבר (שבה יאכלו משחיטה זו שיתירה הקב"ה) תהי' בימות

המשיח, לפני תח"מ, כי, לאחר ש"מצוות בטלות" אין מקום לשקוי"ט אם "זו היא שחיטה כשירה", ואין צורך ב"חידוש תורה".

ויש להעיר בזה מתשובות וביאורים ס"יא הערה 23 וז"ל:

סעודה זו תהיי בימות המשיח (הר"א בן הרמב"ם בסי מלחמות ה') או בתחלת זמן התחי' (רשב"א ר' בחיי שם. וראה ג"כ הראב"ע שם), וסרה הערת הכסף משנה על הראב"ד בהלי תשובה שם.

וצ"ע דבלקו"ת שם משמע דסעודה הגשמיית תהיי בזמן דעטרותיהן בראשיהן, שהוא בזמן מרז"ל העוה"ב אין בו לא אכילה כו'.

ולכן נ"ל, דמרז"ל דעוה"ב אין בו אכו"ש, בא ללמדנו דלא כעוה"ז עוה"ב, דבעוה"ז קיום וחיבור הגוף והנפש הוא רק ע"י אכו"ש, ובעוה"ב יהיי זה ע"י שנהנין מזיו השכינה, שמזה יהיי נזון גם גוף הגשמי (ראה בזה תשובות וביאורים בקובץ חוברת ג), אבל תהיי שם אכו"ש וסעודה גופנית לצדיקים לתכלית אחר (ראה בלקו"ת) ולא בשביל קיום הגוף. וק"ל.

ומה שהקשה בהשיחה שם שלאחרי תח"מ "מצוות בטלות" אי"כ אין מקום לשקוי"ט אם זוהי שחיטה כשרה.

חרי נתבאר בסה"מ עטר"ת ע' שנד וז"ל: "וכמו"כ לעתיד יהיי ג"כ קיום המצוות, ומה שהמצוות בטלות לעתיד היינו שיהיו בבחי' ביטול לגבי אור עליו יותר שיהיי לעתיד כו"ל. וראה גם המשך תערי"ב ח"א פי קצג, ח"ג ע' אירעט, לקו"ש ח"ט ע' 183 וש"נ.

ובלקו"ש חכ"ד ע' 53 מבאר שמה שהמצוות בטלות היינו רק באלף השביעי.

וא"כ יש לומר שאף שהסעודה דשור הבר תהיי לאחרי תח"מ עדיין יש מקום לשקוי"ט אם זו היא שחיטה כשרה ויש צורך בחידוש תורה.

מתן תורה — תורה חדשה

הרב יוסף יצחק טייטלבוים
- תושב השכונה -

מובא בסה"מ תרנ"ו ע"י שנו "שהרי לא יהי עוד הפעם מ"ת כו' כמ"ש במ"א [ויש לעיין מקומו ואולי נתבאר שם].

וראה רמב"ם הל' יסודי התורה רפ"ט "מצוה עומדת לעד . . לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת. ועדי"ז בהל' מלכים פי"א, הי"ג "שהתורה הזאת חוקי ומשפטי לעולם . . ואין מוסיפין . . גורעין מהן.

אמנם היעביץ בספר מגדל עז מוסד ה ס"ו בתוך דבריו כותב לא נודה בהחלט . . כי אין ראוי מכרחת ע"ז לא מן השכל והסברא ולא מן המקרא וכן חכמים יגידו הקב"ה נותן תורה חדשה לע"ל [אמנם אינו מציין מקומו בחז"ל].

וראה גם עיקרים (הובא בגליון לה ממרן הראש ישיבת שי" ועיין שם).

ולחעיר מילקוט שמעוני ישע"י ריש רמז תכט עתיד הקב"ה להיות יושב בגן עדן . . ודורש תורה חדשה שעתיד ליתן ע"י משיח. ואולי לזה נתכוון היעביץ.

ויש לעיין איך להתאים זה א) עם סה"מ תרנ"ו ב) הרמב"ם.

לקוטי שיחות

גדר מצות תפילין של יד ותפילין של ראש

הרב בן-ציון ריבקיין
ס. לואיס, מיזורי

א) בלקו"ש פי ואתחנן ש.ז. מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שכתב הצפנת פענח בפ"ד מהל' תפילין הי"ד לחדש דיש הבדל בין

גדר מצות תשיי לגדר מצות תשייר "דגבי תפילין של יד המצוה היא מעשה ההנחה או הקשירה... אבל בשל ראש המצוה שיהי מונח" עכ"ל. ומוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר (באות ג') "ויש לומר שיסודו בלשון הכתוב עצמו "וקשרתם לאות על ידך והיו לטוטפות בין עיניך", דגבי של יד נקט הכתוב מעשה הקשירה, ואילו בשל ראש נאמר "והיו". וכן מדייק הרמב"ם במנין המצוות בריש הלי תפילין להיות תפילין על הראש... לקשרם על הידי".

ובהערה שם מביא שאולי כוונת הדרישה בריש ס"י כ"ה ג"כ לחילוקו של הצפנת פענח. וכ"ק אדמו"ר שליט"א מבאר שם כמה נפק"מ לדינא אם המצוה היא "קשירה" או המצוה "שיהי מונח".

ובהמשך הדברים אות ג' מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שביאר הצפנת פענח שם שהחילוק הנ"ל בין תשיי לתשייר הוא לא רק בתוכן המצוה אלא גם בזמן המצוה. וז"ל שם "והנה החילוק הנ"ל בין תשיי ותשייר הוא לא רק בתוכן המצוה (אם הוא הפועל או הנפעל) אלא גם בזמן המצוה, דכיון שבשל יד המצוה היא הקשירה או ההנחה נמצא שקיום המצוה הוא רק ברגע של מעשה הקשירה או ההנחה, משא"כ בתפילין של ראש שהמצוה היא שיהיו מונחים על ראשו, נמצא "דכל רגע ורגע שהוא לבוש מקיים המצוה". עכ"ל.

ואח"כ מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א "ואין זה סתירה למ"ש הרמב"ם "שמצוה ללבשן כל היום", שזה קאי גם על השל יד — כי זה שצריך להיות לבוש גם בשל יד כל הזמן הוא רק לפי ש"כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים" עכ"ל.

(ועפ"ז מיישב שם כ"ק אדמו"ר שליט"א באות ד' הא דהקדים הרמב"ם תשייר לתשיי בכל מקום כיון שקיום המצוה של תשייר היא ביותר תדירות. ע"ש באורך).

אולם, בהערה שם מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"ש הביח בריש ס"י כ"ה (ד"ה ויניח של יד) "דהא שתקנו ברכה להניח ולא לקשור תפילין כדכתיב וקשרתם... דעיקר מצות תפילין הוא שיהיו מונחים עליו ואם הי' מברך לקשור הווה משמע דבמה שקושר תפילין על ידו ועל ראשו רגע א' ואח"כ מסירן יוצא י"ח לכך תקנו להניח דמשמע שיהיו מונחים עליו וכו"ו עכ"ל, הרי מבו' מדי הביח דגם בתשיי מקיים מצוה בכל רגע ורגע (ולא רק

משום "כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים", ופליג על הצפנת פענח ודרישה.

ולעדי"נ להביא רא"י מדברי רבותינו הצרפתים דס"ל כשיטת הצפנת פענח (והדרישה) ודלא כהב"ח דבשל יד אינו מקיים מצוה בכל רגע ורגע, ורק בשל ראש מקיים בכל רגע ורגע. דהנה ידועה המחלוקת בין תוסי' והר"ן בענין "עוסק במצוה פטור מן המצוה" אשר שיטת תוסי' (והרא"ש ועוד ראשונים) דלא אמרי' ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה" אא"כ א"א לקיים שתי המצוות, ושי' הר"ן (והאור זרוע וכן פסק הרמ"א סי' ל"ח וכן פסק אדמו"ר נ"ע בסי' ל"ח) דאף אם אפשר לקיים שתי המצוות ג"כ אמרי' שפטור ממצוה אחרת.

עכ"פ, תוסי' דס"ל דלא אמרי' ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה" אא"כ א"א לקיים שתייהם הוכיחו כשיטתם מצד הסברא וז"ל תד"ה בההיא הנאה (ב"ק נו:): "דלא נפקא לן מקרא דעוסק במצוה פטור מן המצוה אלא דוקא היכא שאינו יכול לקיים שתייהם וסברא הוא דאטו אדם שיש לו **תפילין בראשו** וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו יפטר מכל המצוות". ע"כ, ולכאוי יש לדקדק למה נקטו תוסי' דוקא "תפילין בראשו" ולא "תפילין" סתם.

וכן הוא לשון התוסי' (בד"ה שלוחי מצוה) בסוכה (כה). "דאטו אדם שיש לו ציצית בבגדו ו**תפילין בראשו** יפטר מכל המצוות". ע"כ. הרי שנקטו דוקא "תפילין בראשו" וע"ע לי' תד"ה והוי שואל עלייהו (ב"מ כט.) שכי' "שהרי אדם **לבוש ציצית** או שיש לו **תפילין בראשו**" ע"כ, הרי שלגבי ציצית כי תוסי' "לבוש ציצית" ולגבי תפילין כי "תפילין בראשו", ולכאוי הו"ל לתוסי' לכתוב באותו סגנון "מניח תפילין" (וכן נקט הריטב"א בסוכה כ"ה "דהא ודאי לא אמרו שהעוסק במצוה פטור מן המצוה אלא כשא"א לקיים שתייהם כי בעודו בסוכה או **שמניח תפילין** או **שמתעטף בציצית** או שיש מזוזה בפתחו אין לפטרו מכל המצוות" ע"כ. ולא נקט דוקא "תפילין בראשו").

עכ"פ, יש לדייק למה בכל המקומות הללו דקדקו תוסי' דוקא הלשון "תפילין בראשו" ולא נקטו תפילין סתם (וכלי הריטב"א שהבאנו לעיל, וכמובן). אולם, לדי' הצפנת פענח מובן בפשטות דדוקא בתשייר מקיים בכל רגע ורגע מצוה (וא"כ דוקא ככה"ג הי' שייך לומר ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה") משא"כ בתשי"י הרי

בכלל אינו מקיים שום מצוה בכל רגע ורק בשעת הנחה מקיים מצוה, ולכך אין שום הוה אמינא שיפטור ממצוות אחרות מצד התפילין של יד, ולכך דקדקו תוס' בכל מקום לומר דוקא "תפילין שבראשו" ולא "תפילין" סתם, ודו"ק היטב.

תפילין של יד המצוה היא הקשירה

הרב אברהם יצחק ברנך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

בלקו"ש פי' ואתחנן (סעי' ג') מביא מ"ש בצפ"ע שיש הבדל בין תפילין של יד לתפילין של ראש, "דגבי תשיי המצוה היא [מעשה] ההנחה או הקשירה.. אבל בש"ר המצוה שיהא מונח", והא דכתב הרמב"ם גם בנוגע לתשיי דמצותן שיהי עליו כל היום, הי"ז פרט בקיום מצות של ראש, כיון ד"כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים" אבל לא מצד מצות של יד, וממשיך לבאר עפ"י למה הקדים הרמב"ם בכל מקום תשי"ר לפני תשיי כיון דתשי"ר היא מצוה תמידית, וזה מתאים לכללות סדר הרמב"ם בס' אהבה דמצוה שהיא בתדירות יותר באה קודם עיי"ש.

ולכאורה יש לעיין בזה מהא דאיתא במסכת תפילין (ברייתא כ"ג): "היוצר חולץ של יד ומניח של ראש (עושה כלי חרס שצריך להכניס ידיו לתוך הטיט ויתלכלכו התפילין חולץ של יד ומניח של ראש), הנחתום חולץ של ראש ומניח של יד" (שמכניס ראשו הרבה פעמים לתוך התנור וגם סמוך לתנור והתשי"ר יתקלקלו עיי' חום האש חולץ ש"ר ומניח שיי לפי שאין משתמש בתנור אלא ביד ימין), ואי נימא דמצוות תשיי כבר נתקיים עיי' הקשירה, וכל מה שצ"ל מונח אח"כ הוא מצד תשי"ר, אי"כ כאן בנחתום שחולץ תשי"ר, למה צריך שיהיו עליו תשיי?

וראה גם ירושלמי ברכות פ"ב הי"ג: "רבן יוחנן בן זכאי לא הוון תפיליו זעין מיניה לא בקייטא ולא בסיתוא כו' ר' יוחנן בסיתוא דתוה חזיק רישי' הוה לביש תרויחו, ברס בקייטא דלא הוה חזיק רישי' לא הוה לביש אלא דאדרעיה", ולכאורה הפ"י בזה הוא שבקייץ שהי' חש בראשו לא הי' לובש תשי"ר כל הזמן רק תשיי, ואי נימא כנ"ל דמצד תשיי מצ"ע ליכא קיום מצוה לאחר הקשירה, למה הי' לובשו לבדו כל הזמן?

וראה ב"מ קה"ב, שישנם אופנים שצריך לסלק תש"ר מצד בזיון וכו' (וראה רמב"ם פ"ד הכ"ג ושו"ע סי' מ"א) ולפי הצפעה"נ יוצא דאז מותר לו לסלק גם התש"י כיון דאין לו אז שום קיום מצוה בתש"י עצמו.

ובשוה"ג להערה 28 הובא שהב"ה חולק ע"ז וסב"ל דגם בתש"י המצוה שיהא מונח כל היום עיי"ש, ויש להוסיף בזה גם מ"ש הלבוש בסי' ל"ז סעי' ב' וז"ל: ומצותן להיות עליו כל היום דהא סתם כתיב וקשרתם אותם וגוי משמע קשירה תמידית, ועוד כתיב והיו לאות על ידך ולזכרון בין עיניך ואות וזכרון צריכים להיות תמידין, עכ"ל. הרי מפורש בזה ג"כ דשיטתו דגם בתש"י המצוה היא שיהא מונח תמיד. ועיי' בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' נ"ב) שכתב ג"כ עד"ז ומבאר החילוק בין "וקשרתם" שבתפילין ל"ולקחתם" שבלולב דוקשרתם החיוב הוא לכל היום משא"כ ולקחתם גבי לולב אם נטל פעם אחת יצא ושוב אינו מברך, כי במצוה שכתבה לנו התורה איזה טעם כמו בציצית "למען תזכרו" ובתפילין "למען תהי' תורת ה' בפיך" וגוי מצוותן כל היום, משא"כ בלולב שלא כתוב שום טעם אמרינן דזהו רק פעם אחת ולא יותר דתפשת מועט תפשת עיי"ש.

היוצאים במלחמה מניחים תש"י על הראש

ב) ועיי' בשו"ת חיים שאל ח"א סי' ע"ד אות מ"ז שהביא מ"ש המהר"ם שייף בגיטין נ"ח שהנושא משאוי בזרועו מניח תפילין של יד על ראשו משום דמקום יש בראש להניח ב' תפילין, ובשעת מלחמה שנושאים כלי זיינן על זרוען ומחזיקים ברמחים יתנו תפילין של יד ג"כ בראש עכ"ל, וכתב ע"ז החיד"א שם נראה בעיני דין זה תמוה ולא ראיתי כעת דין זה בדברי הפוסקים ואין לסמוך על זה עד שנמצא ראי' מדברי הראשונים וצריך חיפוש עכ"ל, ובסי' מאסף לכל המחנות (סי' מ"א) הביא שכ"כ גם המהר"ל בסי' נצח ישראל פ"ז בד"ה ארבעים סאה דבשעת המלחמה שהיו נושאים על זרועותיהם כלי מלחמה אז שמו גם התפילין של יד על של ראש כו' וכן הדין כאשר נושא משא על זרוע נותן של יד בראשו עיי"ש, והמאסף לכל המחנות פ"י דמ"ש המהרמ"ש שם שכמדומה שראיתי כן, כוונתו להמהר"ל עיי"ש, וראה בפ"י "תפלה של ראש" על מסכת תפילין ע"י צ"ח בענין זה.

ואולי יש לבאר זה עפ"י הצפעיני הנ"ל, דכיון שכל הטעם דתשי" צ"ל מונח עליו בלאו הכי אינו מצ"ע כי בזה ליכא קיום מצוה, אלא מצד תשי"ר, ובמילא י"ל דמצד תשי"ר ד"יכל זמן שבין עיניך יהיו שנים" הי"ז מתקיים גם כשהתשי"י מונח על ראשו שיש לו שתיים, ולכן צריך להניחם על ראשו.

בל תוסיף בתשי"ר ובתשי"י

ג) וע"י סנהדרין פח,ב, בסוגיא דזקן ממרא האומר אין תפילין כדי לעבור על דברי תורה פטור, חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב, ואיתא בגמ' שם: אמר ר' אלעזר אייר אושעיא אינו חייב אלא על דבר שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים, ויש בו להוסיף, ואם הוסיף גורע ואין לנו אלא תפילין אליבא דרבי יהודא, (פי' רשי"י שעיקרן בתורה ופירושו מדברי סופרים שהן ד' בתים ויש להוסיף חמשה או יותר, ואם הוסיף גורע דקא עבר בבל תוסיף ולא עבד מצוה) ומקשה בגמ' והאיכא לולב דעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ויש בו להוסיף ואם הוסיף גורע, ומשני, בלולב מאי סבירא לך, אי סבירא לך דלולב אי"צ אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי (פירשי"י ואין זה גורע) ואי סבירא לך דלולב צריך אגד גרוע ועומד הוא, (ופירשי"י דמתחילתו לא עשה כהוגן שאגד שם תוספת מצוה, ואנן בעינן גורע דהשתא, שהי' מתחילה כשר ופסלו בתוספתו) והקשו בתוסי' שם (ד"ה ואין וז"ל: ומיהו תימה אמאי לא משכח לולב לרבי יהודא בכי האי גוונא שאגד ג' מיניס בפני עצמן, דנעשה בכשרות ואח"כ אגד עמהן מין אחר, דהוה ל"י מוסיף גורע? וי"ל כיון דקודם נטילתו נפסל הוה ליה גרוע ועומד, אבל תפילין אם הניחן בראשו בכשרות והניח גבייהו בית חמישי הרי זה מוסיף גורע, שפוסלן ומבטל מצות שעל ראשו, ולא דמי ללולב דאם נטלו ובעודו בידו הוסיף מין חמישי אי"ז מבטל מצותו דמדאגביה נפק ביה, עכ"ל.

נמצא מזה לפי שיטת התוסי' שם דאינו עובר בבל תוסיף אלא בתפילין של ראש שהי' מונח עליו מעיקרא כדון ואח"כ הוסיף עוד בית, משא"כ בלולב דמדאגביה נפק ביה לא, וע"י בערוך לנר שם דדייק דלמה נקט שם רק בתשי"ר ולא בתשי"י, דלכאורה גם שם שייד לומר שהוסיף על הבית שהי' מונח עליו עוד בית וכ"י הי"ה עובר על בל תוסיף עיי"ש? ולפי הצפעיני י"ל בפשטות דכיון דמצד תשי"י כבר יצא יד"ח ע"י הקשירה, ואח"כ צ"ל מונח עליו

רק מצד תש"ר, במילא הרי זה דומה ללולב דמדאגביה כבר נפק ביה ואינו עובר על בל תוסיף, וראה. בסי' ישועות יעקב או"ח סי' ל"ז.

מי שאין ידו משגת לקנות אלא או ש"י או ש"ר

ד) בסעי' ה' מדייק בלשון אדה"ז (סי' כ"ה סעי' י"ד) בנוגע לתש"ר: "לפי שהיא חשובה והיא עיקר המצוה" ולא כתב כתוסי: "שהיא גמר מצוה ועיקר" דסב"ל לאדה"ז שתש"ר היא "עיקר המצוה" בכלל, וע"פ צפעי"נ הני"ל אתי בפשטות כי עיקר מצות תפילין היא הש"ר, שהיא מצוה תמידית כל זמן שהוא לבוש בהם, משא"כ מצות הש"י היא רק בשעת מעשה הקשירה, ואילו אח"כ לבישת הש"י היא רק פרט וטפל להש"ר עיי"ש.

ויש להעיר בזה במ"ש בשו"ת דובב מישרים ח"ב סי' י"ח במי שאין ידו משגת לקנות רק או תפילין של יד או תפילין של ראש איזה מהם יקדים שהשואל שם ר"ל שיקנה של יד, והדובב מישרים מסיק דזה אינו אלא יקנה של ראש כיון דשל ראש מקודש יותר כמבואר במנחות ל"ד במילא הוא קדים, ומביא ש"כ בשערי תשובה סי' כ"ה בשם תשובת דבר משה עיי"ש ומובא גם בסי' שלמי ציבור סי' כ"ה, אבל ע"י בסי' יפה ללב או"ח סי' כ"ו סעי' א' דדעתו שיקנה של יד כיון דכל זמן שבין עניך יהיו שנים עיי"ש עוד טעמים בזה.

ולפי הני"ל בחשיחה אולי יש להוסיף עוד טעם דיקנה של ראש כיון דזהו עיקר המצוה והוא מקיימה כל זמן שהן עליו, משא"כ תש"י ח"ה מקיים רק בעת הקשירה ואח"כ ח"ה רק פרט וטפל בתש"ר וכפי שנת'.
סדר הרמב"ם בס' אהבה

ה) במה שנתבאר דסדר הרמב"ם בס' אהבה הוא לפי התדירות של המצוות יש להעיר במ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפיהמ"ש בנוגע לסדר מועד שהתחיל במסכת שבת "מפני שהיא בכל שבעת הימים ותרבה תקופתה בזמנ"י (עיי"ש עוד ש"כ גם לגבי מסכת שבועות ומסכת ע"ז) ועפ"י? כתב המגיד משנה בהקדמתו לסי' זמנים דלכן התחיל תרמב"ם בהל' שבת "ולזהיות השבת תדיר, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם", ולפי הני"ל אי"ש בזה ג"כ הסדר בסי' אהבה, ומה

שנתי דציצית באה אח"כ כיון שמצותה רק בבגד די כנפות וכו', ראה עוד בפיהמ"ש שם שהשתמש בכלל זה דמסכת ערלה באה אח"כ כיון שהערלה אינה מן המצוות שהאדם מוכרח לעשותה, וכן ביאר לגבי סדר נשים שהתחיל ביבמות כיון דיבוס הוא מוכרח, וכן לגבי מסי קנים שהיא מסכת האחרונה בסדר קדשים, כיון שאינו מוכרח דאפשר שיתערבו ואפשר שלא יתערבו עיי"ש.

וראה בסי' שערים בהלכה ע"י 48 שביאר באופן אחר טעם הסדר בספר אהבה, שהוא בא בהמשך לסדר הראשון ספר מדע והם מסודרים לפי ערכם וחשיבותם בעבודת ה', הלי ק"ש באה קודם שהיא מצוות קבלת עול מלכות שמים, אח"כ הלי תפלה שהיא העבודה להי', וכולה עבודה שבלב, אח"כ מצוות תפילין מזוזה וס"ת שהן מצוות מעשיות ואותות לזכירת ה' תמיד (ומקודם מצוות תפילין שהיא מצוה תדירה על גופו אח"כ מזוזה שהיא על פתח ביתו, ולבסוף ס"ת שאינה קשורה בגופו ובביתו של האדם) אח"כ מצוות ציצית שהיא ג"כ אות לזכירה אבל אין בה קדושה כמו הקודמים, אח"כ באים הלי ברכות שחיובם הוא רק במקרים מסויימים, ולאחרונה מצוות מילה שהיא ג"כ אות ואפילו בגופו של האדם אבל עיקר חיובה אינה על האדם הנימול עצמו רק על האב למול את בנו עיי"ש.

במ"ש בגליון הקודם ע"י 16 לגבי אחר מניח תפילין, כעת ראיתי דבצפעי"נ עצמו בהלי תפילין שם שקו"ט בענין זה ואומר ג"כ כסברת כ"ק אדמו"ר שליט"א דעי"ז שמניח אחר להניח עליו חי"ז כמעשה עיי"ש.

פשוטו של מקרא

הערה בפירש"י בפרשתינו יב, כח

הרב וו. רוזנבלום
- תושב השכונה -

בפירש"י ד"ה שמר (יב, כח) זו משנה שאתה צריך לשמרה בבטןך שלא תשכח כענין שנאמר (משלי כב, יח) כי נעים כי תשמרם בבטןך ואם שנית אפשר שתשמע ותקיים הא כל שאינו בכלל משנה אינו בכלל מעשה, עכ"ל.

עיין במשכיל לדוד שמפרש וז"ל: שמור וכי' ואם שניתה אפשר וכי' דריש הכי דאלי"כ הוי"ל למכתב תרווייהו בחדא מחתא או שניהם בלשון צווי שמור ושמע או שניהם בלשון עתיד תשמור ושמעת א"ו הי"ק אני מצוה אותך שמור דבהכי ממילא תשמע, עכ"ל.

אבל לפי זה צריך להבין למה לא העתיק רש"י גם תיבת "ושמעת" מן הכתוב.

עוד צריך להבין:

(א) עיין בפירש"י בפרשת ואתחנן ד"ה ושמרתם (ד,ו): זה משנה, עכ"ל.

ולמה לא פרש"י שם "שאתה צריך לשמרה בטנך שלא תשכח וכי", על דרך שפירש בפרשתנו.

שהרי לכאורה, בפרשתנו בא רש"י לפרש הלשון "שמר", והרי גם שם נאמר לשון של שמירה.

(ב) כשרש"י רוצה להביא רא"י שצריך לשמור על משנתו שלא תשכח, למה צריך להביא רא"י מפסוק במשלי, ולא הביא רא"י מפסוק מפורש בתורה שנאמר בפרשת ואתחנן (ד,ט): "...רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח וגו'".

וגם הרא"י ממשלי הוא רק שזה דבר "נעים", משא"כ מה שכתוב בפרשת ואתחנן.

(ג) למה נקט רש"י הלשון "בטנך" ולא לשון "מוחך" או "לבך" המובן יותר בקשר לדברי תורה, ועל דרך שנאמר בפרשת ואתחנן (שם) "...ופן יסורו מלבבך".

הערה בפרש"י פרשת עקב יא, יב

הח' שניאור זלמן פבזנר
- תות"ל 770 -

בפירש"י פי עקב פיי"א פיי"ב ד"ה "תמיד עיני ה' אלקיך בה" —
לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירות עתים לטובה ועתים
לרעה וכו' כדאיתא בר"ה".

וצריך להבין (א) למה רש"י מעתיק המילה "תמיד" לכאורה
עיקר הכוונה להסביר הענין דעיני ה' אלקיך בה לראות מה היא
צריכה.

(ב) ולחדש בה גזירות — לכאורה כל עיקר הפסוק הוא המשך
לפסוקים הקודמים המדברים בשבחה וטובתה של ארץ ישראל פסוק
"כי הארץ אשר אתה בא לרשתה לא כארץ מצרים היא ובפרש"י
אלא טובה הימנה וכן בפסוק י"א ארץ הרים ובקעות וכן בפיי"ב
גופא "אשר ה' אלקיך דרש אתה" וא"כ איך בא בהמשך לזה ענין
גזירות ובזה גופא מפרש רש"י עתים לטובה ועתים לרעה לכאורה
ענין לרעה זה היפך כל ענין הפסוק ואפילו לטובה לכאורה זה
לא שייך לגזירה זה שייך לברכה והוספה ולמה רש"י משתמש במלה
גזירה.

(ג) רש"י מציין כדאיתא בר"ה ובגמ' ר"ה דף י"ז: איתא
"אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר זינו של אדם . . . הא
בציבור . . . מיתבי עיני ה' אלקיך בה עתים לטובה עתים לרעה
עתים לטובה כיצד הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בר"ה ופסקו
להם גשמים מועטים לסוף חזרו בהן להוסיף עליהן אי אפשר שכבר
נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן בזמן על הארץ הצריכה להן
הכל לפי הארץ עתים לרעה כיצד הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים
בר"ה ופסקו עליהן גשמים מרובין לסוף חזרו בהן לפחות מהן אי
אפשר שכבר נגזרה גזרה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ
שאינה צריכה להן, לטובה מיהא ליקרעי לגזר דינייהו ולוסיף
להו (לפי ר' יוחנן למה אי אפשר להוסיף — המעתיק) שאני התם
דאפשר בהכ"י".

ולכאורה צריך להבין כיון שעיקר הפסוק כוונתו לגמ' בר"ה
א"כ למה רש"י רק מציין לגמ' בר"ה הו"ל לפרש בבירור בפסוק

פירוש הגמ' ובפרט שמהמילים עתים לרעה ועתים לטובה אי"א לדעת אפילו ברמז פירוש הגמ' כי אפ"ל בפשטות דברים טובים ולהיפך.

(ולהעיר מפירש"י על הגמ' שם ד"ה עתים לטובה כו' "פעמים שהעתים הנתונים לסוף השנה לטובה היא להקל עליי מן הפורענות הנגזר עליי בר"ר" שמשמע מפירש"י שפירוש הפסוק "מראשית השנה ועד אחרית שנה" זה המשך לעיניי היי אלקיך בה כלומר שעיניי היי תמיד אם לשנות הגזירות שבראשית השנה אם הם נמשכים עד אחרית שנה או לשנותם משא"כ בפירש"י עה"ת שרש"י מפרש "מר"ה נדון מה יאה בסופה").

ואולי היי אפ"ל בתירוץ שאלה ב' שהלשון לחדש בה גזירות מובן ע"פ הגמ' בר"ה שהקב"ה משנה את הגזירות שבר"ה ומחדשן עתים לטובה ועתים לרעה לכן רש"י מדייק לחדש אבל עדיין צ"ע הענין דלרעה וגם להעיר בשאלה - א' שאפ"ל הדיוק בתמיד שגם לאחר שנגזרה גזירה בר"ה הקב"ה עדיין מעיין בדין אבל להעיר שבגמ' ר"ה לא מזכיר תמיד אבל בפירוש דעת זקנים מבעלי התוס' כשמעתיק הגמ' כן מעתיק תמיד עיניי.

ואולי בתירוץ שאלה ג' י"ל שע"פ פשוטו של מקרא לכאורה מובן בפשטות שאם נגזרה גזירה לרעה ואח"כ חזרו בהן בדרך ממילא בטלה הגזירה לגמרי (וכמו בנינוה וכמו שמובן מכוי"כ פסוקים) ולמה צריך לחדש שכמות הגשמים תשאר באותו אופן ועדיין להיפך ולכן רש"י רק מציין לגמ' בר"ה לתלמיד ממולח וכיו"ב (וע"ד פירוש כ"ק אדמו"ר שליט"א בכוי"כ פירש"י עדיין) (עיין לדוגמא בלקו"ש ח"י"ג פינחס בביאור פרש"י עה"פ צו את בני ישראל).

ואולי יש לומר בכללות הענין שהרי פסוקים אלה באים בהמשך לפסוקים הקודמים (פ"יא פ"ח ופ"ט) "ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ . . . ולמען תאריכו ימים על האדמה . . ." ובהמשך לזה אומר הפסוק כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים . . . כלומר שזה שקיום המצוות נוגע לזה שתאריכו ימים על האדמה כי זה לא ארץ רגילה אלא ארץ משובחת מכל הארצות ולכן דוקא בה יש אחריות מיוחדת להזהר בקיום המצוות כדי לזכות להשאר בה וע"ז ממשיך בפ"ב שהי אלוקיך דרש אתה ועיניי היי אלקיך בה ולכן נוגע יותר

שהיושבים בארץ יהיו כראוי ובוזה גופא י"ל (ענין בפירוש אבי עזר על אבן עזרא בפסוק זה) שעניי הכונה השגחה שע"פ דין דוקא ולכן הקבי"ה מחדש בה גזירות לטובה ולרעה ענין של גזירה וגם לרעה (ולהעיר מהלשון המצוי נתן עינו בו וכיו"ב שמרמז על קפידה וכיו"ב ואולי זה גופא ג"כ ע"פ פש"מ שנתנת עינים מרמז על קפידא).

אלא שקצת דוחק שהרי תחילת רש"י היא לראות מה היא צריכה משמע שזה למלא את החסר בארץ כלומר המשך מעלתה של ארץ ישראל וא"כ איך מתאים לזה המשך פירש"י ולחדש בה גזירות.

ואוי"ל עפ"י פירש"י בפרשת אחרי פ"ח פכ"ח ד"ה ולא תקיא הארץ אתכם משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעוין אלא מקיאו כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה ולכן י"ל שמחדש בה גזירות לטובה ולרעה זה חלק ממה שהיא צריכה שהרי ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עבירה ולכן כשישנם יש גזירות לרעה שיחזרו בהם ואם לאו זה יגרום שילכו מהארץ ועד"ז לטובה שכאשר ההנהגה כראוי מוסיפים בטובה שמחזק השייכות של התושבים לארץ ישראל.

(יש להוסיף במילה גזירה בשייכות לטובה כי י"ל שגם לטובה וגם לרעה זה לגבי הארץ לא לגבי הגרים בה כלומר שיתכן שתצמיח הרבה תבואה בשנה א' שיספיק לבי השנים ובשנה הבאה לא תצמיח ואז הגרים בה יוכלו להתעסק בעבודת ה' (ע"ד שמיטה ויובל שצוה ה' ברכתו בשנה השישית) ונקרא לרעה שלארץ אולי חסרון כשלא עובדים אותה ופעמים זה כן לטובה ויש לפעמים שזה לכאורה רע לארץ אבל באמת זה טוב לגרים ולכן זה נקרא גזירה)

אלא שלכאורה א"כ למה רש"י מציין למסכת ר"ה וי"ל שלכן רש"י מעתיק המילה תמיד (נוסף לזה שמרמז על כך שגם אחרי שנגזרה גזירה יהי שינוי כנ"ל) כדי להדגיש שלכאורה כל זה מיותר כי הרי כ"ז כבר נכלל בתחילת הפסוק ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה שענין דרש הוא שתמיד מעיין בצרכי וממילא מובן שצריכים להזהר יותר ולכן מציין רש"י לגמי ר"ה שמזה מובן שיש כאן חידוש שלא נכלל מקודם שכמות הגשמים לא משתנית אלא שרש"י לא מעתיק כי לא מוכרח בפשטות כי להני"ל יש לפרש החידוש כנ"ל שהלטובה והלרעה היא בארץ לא בנוגע לגרים בה אלא שאז נמצא קצת דוחק שהמילה תמיד מיותרת ועדיין יל"ע.

וּלְהַנִּיל מוֹבֵן מֵה שְׁפִירֵשׁי עֵיפ יי לא כֵּאֲרָץ מִצְרַיִם הִיא אֵלֶּא טוֹבָה הִימְנָה . . יִכּוֹל בַּגְּנוּתָהּ הַכְּתוּב מַדְבֵּר וּלְכֹאֲוֵרָה תִּמּוּהָ מֵה הַהוּיָא שְׁבַגְנוּתָהּ הַכְּתוּב מַדְבֵּר וַיִּיל גִּיכ שְׁהוּיָא שְׁכוּוֹנַת הַפְּסוּק שֶׁהַצּוֹרֵךְ בְּזִהִירוֹת בַּקִּיּוֹם הַמִּצְוּוֹת בֵּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל הוּא כִי הִיּוֹת שְׁעֵיפ טִבַּע יֵשׁ חֶסְרוֹן בְּכִמְתָּ פְרִטִים (לֹא בְכִלְלוֹת הָאֲרָץ) שְׁהֵרִים וּבַקְעוֹת וְאִז קֶשֶׁה לְזִרְעוֹ וְצִרִיךְ מֵטֵר וְלֹא תִמְיֵד יוֹרֵד וְאֵעִפִּיכ הִי אֶלְקִיךְ דֵּרַשׁ אֶתְּהָ וְעִינֵי הִי אֶלְקִיךְ בְּהָ לְהִיטִיב וּלְהִרְבּוֹת בְּטוֹבַתְּהָ שֶׁל הָאֲרָץ וְלִכֵּן מִפְרֵשׁ רִשִּׁי שְׁטוֹבָה הִימְנָה וְהַכֵּל לְטוֹבָה וְהַכּוּוֹנָה לְחִזּוֹק הָאֲחֵרִיּוֹת שֶׁל הַגְּרִים בְּהָ כְּנִ"ל).

חֲסִידוֹת

עֵינֵי ס בְּלִקוּיֹת פְּרִשְׁתָּנוּ

הֵרֵב אֶהְרֵן חִיטְרִיק
- תוֹשֵׁב הַשְּׁכוּנָה -

לִקוּיֹת רֵאָה כִּבֵּג,

וְעֵינֵי מַעֲנִין הַטִּבַּע בְּשׁוּיֹת חֵיץ סִי יִיחַ יִלְשׁוֹן טִבַּע בְּתִשׁוּי חֵיץ כִּי שְׁהוּא שֵׁם מִחֻדָּשׁ מִחֲכָמִים הָאֲחֵרוֹנִים, דְּבִאֲמַת אֵינּוּ שֵׁיךְ עֵינֵי הַטִּבַּע כִּלְל כִּלְל דְּהֵלֵא הַכֵּל הוּא מֵאֲתוֹ יִתִּי וְכִמְיִשׁ הַמְּכַסֶּה שְׁמַיִם בְּעֵבִים הַמְּכִיךְ לְאֲרָץ מֵטֵר הַמְּצַמִּיחַ כּוֹי, וְמֵה שֵׁיךְ לּוֹמֵר טִבַּע דְּהַכֵּל הוּא מֵאֲתוֹ יִתִּי, וְאִוִי שְׁהַכֵּל הוּא נִיִּסִים רַק שְׁהָן נִיִּסִים תְּכּוּפִים כּוֹי — סִהֵימ תִּרְעִיחַ עֵי פַח וְאֵיִלֵךְ. וְרֵאָה דִּיָּה פִתַח אֵלֵי תִשְׁטוֹ (קוֹנְטֵרַס יִיט כִּסְלוֹ — תִּנְשִׂיא סֵעִי ה).

לִקוּיֹת רֵאָה לֵב,

עֵינֵי בְּמִדְרַשׁ תְּהֵלִים סִי קִמְיֹ עֵיפ מִתִּיר אִסוּרִים: נִעְתֵק לְעֵיל בְּפִי חֶקֶת ס, א.

מֵאוֹר אֹר אֹת חֵי סֵעִיף ו יִחֲזִיר נִקִי קְלִיפַת נּוֹגַע, לִכֵּן בְּמִיתוּקָה עֵתִידָה לְחֲזוֹר וְתִהִי קְדוּשָׁה" מִשִּׁחַת שֵׁיפ וַיִּצֵא תִנְשֵׂא הָעֵרָה 78, וְרֵאָה בְּאוֹהֵי וַיִּקְרָא — א עֵי רֵלֵט יִדְחֲזִיר קִינֵי וְלִכֵּן לְעֵתִיד תְּזִיר לִיטְהֵר" וְרֵאָה לְעֵיל פִי חֶקֶת ס, א.

ועיין ברבות ס"פ שמיני: "סיפ ייג למה נקרא שמה חזיר שמחזרת עטרה לבעליה ההי"ד ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה להי המלוכה, ור"ל שאחר שיתברר ק"נ אזי והיתה כוי נמשך יתרון האור נמשך מבירור החושך ע"ד

לקו"ת ראה לב,א

אני לדודי: ראה ד"ה זה תשמו השייכות דמאמר זה לפרשת ראה והרמז לדף לב וראה גם ד"ה אני לדודי תשכו (נדפס בקונטרס ר"ח אלול — תשי"ג). ד"ה אני לדודי תשמי"ז. "והוא אבוהון דכל הדרושים עם התחלה זו". וראה שם המאמר הבי ד"ה אני לדודי הקשר בין ב' הדרושים.

אני לדודי ודודי ר"ת אלול: אבודרהם סדר ר"ה ופירושה פ"א ראשית חכמה שער התשובה פ"ד קטו, ב. פע"ח שער ר"ה פ"א, ב"ח לטור או"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו), ועוד. — שיחת ש"פ שופטים — תשי"ג הערה 9. וראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' פב הערה 67.

שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים בד"ה זה תשמו מבאר "שבענין י"ג מדה"ר ישנם ב' קצוות, מצד אחד, הרי הם למעלה מסדר ההשתלשלות, ולאידך הרי הם נמשכים במדות והגבלה, שלכן נקראים בשם מדות (י"ג מדות הרחמים" — (מהנחה בלתי מוגה).

לקו"ת ראה לב,ב

ע"פ משל למלך: נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ שופטים תשי"ג, בענין המשל דמלך בשדה הוא היפך סדר העבודה דחודש אלול המרומז ברי"ת דאני לדודי ודודי לי, ע"ש.

שהוא ענין הארת י"ג מדות: "כמ"ש לפני"ז ש"באלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים" — שיחת ש"פ שופטים תשי"ג. ובהערה שם "ראה פע"ח שער ר"ה בתחילתו, משנת חסידים מסכת אלול פ"א ג'.

ובד"ה אני לדודי — תשכו הנ"ל מוסיף "שהגם שבאלול הוא אני לדודי, אתערותא דלתתא, מ"מ, האתערותא דלתתא של האדם,

ובפרט כשהוא רחוק מאלקות, הוא ע"י התעוררות ונתינת כח מלמעלה, וגילוי י"ג מדות הרחמים שבאלו"י ע"ש.

מבחי אל שהוא ראשית כל הי"ג מדות "כנודע שיש כמה שיטות בזה, מהי התחלת י"ג מדה"ר וכאן קאי להשיטה שהתחלה היא בשם אלי" — ד"ה אני לדודי תשמז (מהנחה בלתי מוגה), וראה לקו"ש — ד ע" 1348 ואילך.

ואז רשאין כל מי שרוצה "דזה שהם יוצאים להקביל את פני המלך הוא מצד הרצון שלהם, אלא שהנתינת כח להקביל את פני המלך הוא ע"י שהמלך בשדה, שאז (בהיותו בשדה) ישנו הרשות והיכולת לכאוי"א להקביל את פני המלך" — ד"ה אני לדודי תשכו (בקונטרס רי"ח אלול תשי"ג). ושם בתערה 13 "להעיר מתו"א מגי"א צה, ד ואילך בפירוש מרז"ל (שבת פח,א) **כפה** עליהם הר כגיגית כו' מודעא רבה לאוריתא, דכיון שהקדימו נעשה לנשמע מצד הגילוי מלמעלה ולא מצד עצמם — אין זה בבחירה ורצון. **כפה**, ודוקא בימי אחשורוש זמן של הסתר, קיבלו ברצון גמור, רצון שמצד עצמם".

הוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות: "הכוונה בזה שמדגיש את **כולם** היא, שגם אלה שהם רק רוצים להקביל את פני המלך אלא שהם שבויים בידי יצרם וגם כשמתעורר אצלם רצון לעשות תשובה ולקבל עליהם עול מלכות שמים אין זה בא בפועל, גם אותם הוא מקבל בספר פנים יפות" — ד"ה אני לדודי — תשכו (הני"ל).

ומראה פנים שוחקות לכולם: "דהחילוק בין מקבל (בסבר פנים יפות) למראה (פנים שוחקות) הוא, דלשון מקבל נופל על דבר שישנו מקודם (לפני שקיבל) והוא מקבל את הדבר, ומראה פנים שוחקות הוא שהפנים שוחקות **שלו** שישנם גם לפני שמראה) הוא מראה ומגלה אותם לזולתו וזהו דלאחרי שאומר שהמלך מקבל את כולם בספר פנים יפות מוסיף שהוא מראה פנים שוחקות לכולם" — ד"ה אני לדודי — תשכ"ו (הני"ל) סעי' ה.

לקו"ת ראה לג,א

אני לדודי

בד"ה אני לדודי הבי' תשמ"ז (הנחה בלתי מוגה) מבאר הקשר בין ב' הדרושים דלעיל לבא, וכאן, שכאן כמו בדרוש הראשון מבאר

ענין הארת י"ג מדות הרחמים שבחודש אלול, ומבאר שזהו ענין הרואה בשושנים, שכשם השושנה יש לה תליסר עלין כך גם י"ג מדה"ר, וגם מוסיף ומבאר בארוכה הרמז השני שבמספר י"ג (של עלי השושנה) שהוא כנגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם... שבדרוש הראשון מבואר בכלל נקודת ענינו של אלול, משל המלך בשדה, ובדרוש השני מבוארים פרטי העבודת, שזה כולל גם לימוד התורה" ע"ש בארוכה.

שונות

הערות וציונים להמשך תרס"ו

הת' יוסף יצחק קעלער
- תוח"ל 770 -

ד"ה כי מראש צורים (ראה מ"ש בגליון דפי מטו"מ, וש"נ,
ויש להוסיף):
(ע' רצג) — ד"ה והי' מדי חדש בחדשו (סידור ריא, ד —
ריב, א).

(ע' רצז-חצר) — ד"ה ואולם חי אני (סה"מ תרל"ד ע' (רמ)
רמא) [= דרך מצותיך קעה, ב].

ד"ה תתן אמת ליעקב (ע' ש-שא) — ד"ה ואולם חי אני (סה"מ
תרל"ד ע' (רסא) רמא-רמב).

שם (ע' שג-דש) — ראה ד"ה לא הביט און ביעקב (פי פינחס)
תרל"ט.

שם (ע' שה-שו) — ד"ה לא הביט און ביעקב (מאמרי אדמו"ר
האמצעי במדבר ח"ד ע' איתקלח).

ד"ה ומקנה רב (ע' שח-שטו) — ד"ה ויקהל משה (תנו"ח שמות
תקפח, ב, - תקצ, ב).

שם (ע' שטו - שטז) - ד"ה ומקנה רב (סה"מ תרכ"ט ע'
רנח-רנט).

ד"ה אלה הדברים (ע' שטז-שכג) - ד"ה ויקהל משה (תוי"ח שמות תקצ"ב - תקצא,ב).

ד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו (ע' שכח-שכז) — ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק (סח"מ תקס"ב ע' קע) [אוה"ת זכור ע' איתשצ-איתשצא].

(ע' שכו-שכז) — ד"ה ויקהל משה (תוי"ח שמות תקצא,ב — תקצב,א).

ד"ה והי' כי תבא (ע' שלג-שלו) — ד"ה ויקהל משח (תוי"ח שמות תר"ד,א — תרכא,ב).

ד"ה כי המצוה הזאת (ע' שמא-שמג) — ד"ה והתהלכתי בתוכם (מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תתמ-תתמא).

ד"ה תקעו בחדש שופר

(ע' שנב) — ד"ה יונתי בחגוי הסלע [סח"מ תקס"ט ע' צח].

ד"ה קדוש אתה (ע' שנו-שנט) — ד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע (מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' (שסג) שסט-שעא).

ד"ה בסוכות תשבו (ע' שסד-שסה) — ראה ד"ה בשעה שהקדימו (מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שס-שסא).

ד"ה ביום השמיני עצרת (ע' שעג-שעד) — המשך מצה זו תרי"מ פמ"ז (ע' סח).

(ע' שעו) — ד"ה בשעה שהקדימו (מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' (שנט) שסא-שסב).

ד"ה אר"ע אשריכם ישראל (ע' שפ-שפד) — ד"ה ויקהל משה (תוי"ח שמות תקצב,א — תקצג,ב).

(ע' שפד-שפה) — ד"ה הנייל (תוי"ח שס תרכג,ב — תרכד,א).

ד"ה ויאמר וגו' לך לך (ע' שפח-שפט) — ד"ה ויקהל משה
(תו"ח שמות תרכד, א-ב).

שם (ע' שצ-שצב) ד"ה הני"ל (תו"ח שם תרכד, ב — תרכו, ב).

שם (ע' שצג-שצד) — ד"ה קול מצהלות (מאמרי אדמו"ר האמצעי
דרושי חתונה ח"ב ע' תרס).

שם (ע' שצה-שצז) — ד"ה ויקהל משה (תו"ח שמות תרלג, ב —
תרלד, א).

ד"ה וה' אמר המכסה אני (ע' שצח-תב) — ד"ה ויקהל משה
(תו"ח שמות תרלד, א — תרלה, ב).

שם (ע' תד) — ד"ה הני"ל (תו"ח שם תרלה, ב — תרלו, א).

שם (ע' תו) — מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"ב ע'
תקכז.

אין לו חלק באלקי ישראל

הרב חנא ראובן וויטקעס
לונדון - אנגלי'

באגה"ק רס"ז מביא "לשון השגור במארז"ל אין לו חלק באלקי
ישראל.

בסי' שיעורים בתניא לשם סייע 1328 מביא ע"ז הערת כ"ק
אדמו"ר שליט"א "לע"ע לא מצאתי אלא בתנחומא סי"פ תזריע ע"ש
בהמשך הערה (וראה גם עם הוספה בתניא עם ליקוט פירושים.
ובמראי מקומות — שחט — לתניא שם.

ולמעיר מסנהדרין קא, ב ארי"י שכתב על דלתות שומרון. .
לפיכך אין לו חלק באלקי ישראל (וראה הלשון ביל"ש מלכים
פטי"ז).

"ר"ח"

הנ"ל

באגה"ק סיי"ח קכ"ב, וואוי לבשר שלא נתייגע ביראה כמייש
בר"ח".

בסי שיעורים בתניא (להרה"ג ר"י שי ויינבערג) שם עי
1487 הערה 16 מעיר "צ"ע מקומו".

במפתח לתניא להרה"ג ר"י שי שחט מציין בסימן שאלה "ז",
ובמראה מקומות שלו לתניא הניחו חלק.

בליקוטי הגהות לתניא וכן בתניא אידיש; אנגלית; בתניא
ליקוט פירושים וכו' להרה"ג הר"א שי חיטריק לא ציינו
מקומו.

במאמרי אדחאמ"צ במדבר ח"ה עי איתתלח העיר המחדיר הרה"ג
הר"א שי מאטעסאווי "הובא בתניא באגה"ק רסי"ח — בשם ר"ח.
ועד"ז בשערי אורה נב,ב.

ולהעיר [הנה ידוע דברי המדרש (ב"ר פני"ג, יד) "הכל בחזקת
סומין עד שהקב"ה מאיר עיניהם] שהכוונה לספר ראשית חכמה שער
היראה פ"ב ד"ה עוד בעניני הפטירה. במהדורא שראיתי הוא בדף
לד,ג.

אדה"ר הביט בהיכלות הטומאה

הרב יונה יעקובוביץ
- תושב השכונה -

בספר תו"א פ' בראשית ו ע"א קטע בלקיית מביא "בלקוית
מהאריי ז"ל שאדה"ר הי הולך בהיכלות . . . ובהיכלות הטומאה
לא רצה להביט כלל והשיאו הנחש שעכ"פ יביט מה יש בהם".

ולעי"ע לא מצאתי מקומו שם (וגם המהדיר לא הראה מקומו)
ולהעיר מזהר ח"א נב,א. ח"ב קצג,ב.

מפלת מחנה סנחריב — שריפה

הנ"ל

בסה"מ תקסי"ח ח"א ע"י תקנו "והשמיע ה' את קולו במחנה סנחריב ובזה הקול שנגלה עליהם . . נשרפו ונאבדו".

ויש לעיין מה הפירוש בתיבת נשרפו — במס' סנהדרין צח,ב, לא הובא שנשרפו.

התהוות הזהב

הנ"ל

בעט"ר שער ר"ה כו,ב כותב בקיצור וגם הזהב גדל בעפר וכמ"ש ועפרות זהב כו' וזהב הארץ.

ובאריכות יותר בתו"ח בראשית מב, רע"ג: מצד חוס האויר ביבישות שמהפך העפר לקושי דומם הזהב שבו מעוט הרוח והאויר בתכלית כידוע בס' הטבע.

ולהעיר מזח"ב כד,א: דמסטרא דתוקפא דאשא אתעביד דהבא . . דאש אתאחיד בעפר ואתעביד דהבא והיינו דכתיב ועפרות זהב לו. ושם רלו, ב: דתוקפא דשמשא אחזי דהבא ואוליד לי' בארעא. וראה גם בח"א רמט, סע"ב ואילך.

ע"ד הנחה ארבעים אחוז

הת' דוד מנדלסון
תות"ל כפ"ח אה"ק

בגליון ל"ג ביאר הת' י.י. את הוראת כ"ק אד"ש בשנים האחרונות לעשות הנחה בת 40% על כל ספרי קה"ת עפ"י דברי הרמב"ם בפ"ב מהלי תענית הלי י"ד "דכשנתמעט המשא ומתן עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בששה ואח"כ ימצא לוקח, הרי זו

צרת ציבור ומתריעים וזועקים עליה בשבת". וסיים ומוכח ש40% הוא ירידה (הנחה) משמעותית.

ויש להוסיף בזה עפ"י שיחת כ"ק אדי"ש בשי"פ ויצא תשמ"ו (הנחה בלה"ק — בלתי מוגה), שגם אז הורה אדי"ש לעשות הנחה, והוסיף — שעדי"ז מצינו אצל אדמו"ר האמצעי, שהדפיס עניני חסידות בקונטרסים — "בויגין" אחד בכל פעם ולא ספר שלם בבת אחת, כדי שתהיי יד הכל משגת וכלשונו במכתבו הידוע "שבאופן כזה יהי המחיר ח' קטנים כל בוגין כך שכולם יוכלו לקנותם".

ובכלל בנוגע לטעם ע"ד הנחה 40%, מבאר כ"ק אדי"ש בעצמו בשי" הנ"ל בהמשך: "40% היא הנחה גדולה ונוסף לזה יש מעלה מיוחדת במספר ארבעים, כידוע שאות מ' (ארבעים) שייכת לתורה: מ"ם פתוחה מ"ם סתומה, מאמר פתוח מאמר סתום, נגלה דתורה ונסתר דתורה וקשור גם לענין דיהו"ת ויהו"ע כו"ו".

ולכאוי נראה במוחש היתרון בביאור הבי' שהוא מצד המעלה במספר 40 ולא מצד החסרון, מצב דעניות — אי יכולת לקנות וכיוצ"ב. כפשוט.

ע"ח שער שלישי סדר אצילות — בלקו"ת

הרב שמעון בנציון אייזנבך
ירושלים עיה"ק

ספר עץ חיים נחלק לני שערים חוץ משער הכללים כמפורסם ומובא בכ"מ בדא"ח.

השער השלישי נקי (בעי"ח אשר לפני — מהדורת שקלאב תק"ס שבה השתמש הצ"צ אינה תח"י) "מייב [מהדורא בתרא] סדר אצילות בקיצור מופלג למוהרח"ו"י. ונחלק לגי פרקים.

השער השני נקי (בעי"ח אשר לפני) השתלשלות הי"ס תוך העיגולים (או עגולים). ונחלק לגי ענפים.

בלקויות במדבר יח, עייג סוסיג כותב הציצ "בעיח שער השתלשלות הייס דרך העגולים במחייב [במהדורא בתרא] פייב בענין אני ואיין".

ולהעיר שלפנינו לא נמצא מהדורא בתרא לשער (השני) השתלשלות הייס דרך העגולים. ולכאוי צייל שכוונת הציצ הוא לשער (ג) מייב סדר האצילות בקיצור מופלג למוהרחיו. ומפני איזה טעם מכנהו לא בשם שלו (שער סי האציי) אלא כמהדורא בתרא לשער שלפנייז (שער ב).

בלקויות נצבים נגג (מובא בהערת המויל ללקויות במדבר הנייל) "בעיח שייב פייבי".

ובהערות המויל עייז [מכת"י כ חוץ מהחצאי ריבוע שמציין שכי"ה בגוכתייק הציצ] לפנינו שיו העקודים פייג וכצייל כאן.

הנה אף שכנראה הנה יכת"י כ" בקי בנגלה וקבלה וכו'. ולאידך כותב הטורים אינו באג זר לגמריס וספר עיח בפרטי פרטיות הוא ממנו והלאה. אבל כנראה שכאן גייכ הכוונה למהדורא בתרא (משער ב') הנייל. רק שהציצ לא כתב כאן תיבת מהדו"ב (אבל הענין שמובא שייך יותר לשיג מלשער ו כמצויין בכת"י כ).

ולהעיר שבספר אור זרוע (ירושלים תשמ"ו) הנה שער ג (סדר האציי) נקי שם השער השני ונקי בשם סוד האצילות [אמנם שם הוא בכיימ בחילוק אחר מכמו בעיח שלפנינו ואכיימ].

ויש לעיין איך הוא בעוד מקומות בכתבי הציצ באם קורא לשער ג בשמו או כמהדורא בתרא לשער שלפנייז. או עייד הנסמן בלקויות נצבים הנייל.

חירות ממלאך המות

הנ"ל

במדרש שמו"ר רפלי"ב (ועוד) דורש הפסוק "חרות על הלוחות" מהו חרות "חירות ממלאך המות" . . כיון שאמרו אלה אלקיך ישראל בא מות עליהן.

ולהעיר משבת פחב על כל דיבור . . יצאתה נשמתן של ישראל. ויש לעיין איך יתאים עם הנ"ל*.

הערת המערכת: ראה גם המשך תרס"ו ע' צט.

עד שלא הוקם המשכן הי' עבודה בבכורות

הרב זאב מאיר קדנר
- מראשי המערכת -

במתניתין זבחים קיב ע"ב: "עד שלא הוקם המשכן היו .. עבודה בבכורות ומשהוקם המשכן .. ועבודה בכהנים", ובבמדבר רבה פרשת נשא מבואר דזהו משום חטא העגל שהשתתפו בו הבכורים, וראה פירש"י משפטים כ"ד ה'.

וקשה לי כיון שלפני חטא העגל הי' העבודה בבכורים מוכח שישנה מעלה מיוחדת בבכורים, וא"כ גם לאחר חטא העגל הי' העבודה צ"ל רק בבכורים שבשבת לוי, ולא בכל הכהנים?

ואבקש מקוראי הגליון לעיין בזה ולתרץ.

במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא

הרב ישכר דוד קלויזנר
נחלת הר חב"ד - אה"ק

בד"ה קץ שם לחושך ה'תשכ"ד (קונטרס ט"ו באב תנשא) איתא: **במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, ויתירה מזו, ששם הוא**

נמצא כולו. ובהערה 24: ראה כתר שם טוב סימן רע"ה (ל"ו ע"א) לקו"ד כרך א' קיג,ב ועוד, וראה לקו"ש חי"ח עמ' 348 בהערות הראי' ע"ז מעירוב תחומין דבמקום שדעתו שם, שם הוא מקומו (ראה שו"ע אדמו"ה"ז או"ח ה"י שבת סימן ת"ח: לפי שדעתו של אדם כו') ובירושלמי ברכות ספ"ו: הסיע דעתו כמו שהוא שינוי מקום, עכ"ל.

ונראה להביא עוד ראי' ע"ז מגמ' כתובות (ע"ה ע"א) "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליו" (תהלים פז,ה) אי"ר מיישה בר בריה דרב יהושע בן לוי, אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה" ומפרש"י בד"ה אחד הנולד בה כו' "איש איש יתירה קא דריש, אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה יקרא מבניה ויביאוהו אצלה" עכ"ל.

ובחידושי אגדות מהרש"א כתב: "מיתורא דאיש איש קדריש, ופי' הפסוקים נכבדות מדובר בך וגו' בציון, משא"כ בשאר עיירות ומדינות ואמר שזהו החשיבות שבו כי הנה אזכיר רהב ובבל לידעי וגו', שכן דרך מי שמודיע שיכירו אותו קורא את עצמו על שם עירו ומדינתו, כגון פלוני בבלי, פלוני מצרי, פלוני פלשתי, דהיינו מקום לידתו, אבל בציון יאמר איש ואיש גו', שגם שאינו נולד בה נקרא על שמה כאילו נולד בה כיון שמצפה לראותה, דהיינו שבודאי שוב יכוננה עליו" וכי עכ"ל ועיי"ש.

ועיין מסכת כלה (פ"א): "כל המסתכל באשה בכוונה כאילו בא עליה" עכ"ל, ובמסכת כלה רבתי (פ"א): "כל המעלה בלבו לעשות מצוה ונאנס ולא עשאו מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, וכל המעלה בלבו לעשות חטא עד שעת מעשה לא מחייב" עכ"ל.

מודעה ובקשה

מבקשים אנו מכל הכותבים שיחיו למסור את הערותיהם להמערכת לא יאוחר מיום רביעי אחר הצהריים בכדי שיהי באפשריות להיכנס בהקובץ של אותו השבוע. כן לכתוב בכתובה צתה וברורה בכדי שיהי בנקל לקרוא.

בברכת כתיבה וחתימה טובה: ושבתא טכא וחודש שמח המערכת

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' מנחם ב"ר יעקב הלוי ע"ה
נפטר אדר"ח אלול תשד"מ

*

נדפס ע"י בנו
הרה"ח ר' ירחמיאל בנימין הלוי וזוגתו מרת לאה שיחיו
קליין

לזכות

הרב משה אהרן צבי שי"י

וזוגתו

סרת העניא רבקה רות תחי"

ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סורית" — באדיבות

E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה